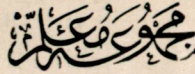

برنجی ۱ غروشدر .

برنجی ۱ غروشدر .

مرکزی ابو السعود چاده سنه ۱۸ نومرولو دکاندر .
کوندرله جگ اوراقی معل نامنه اورابه کوندرملیدر .
پوسنه اجری ویرلماش مکاتب قبول اوتاز .

استابول ایچون آونه یازماز . بوغاز ایچی داخل اولدیغی
حالد خراج ایچون بر سنلک آونه بدلی — پوسنه
ایجریله برابر — یاریم عثمانلی لیراسیدر .

فی ۱ ذی القعدة سنه ۱۳۰۵ (معارف نظارتک رخصتیه هفتده بردعه نشر اولتور) فی ۲۹ حزیران سنه ۱۳۰۴

مکتب حقوق درسلدن :

(بو سیننه برق آشیماک)
(سینا دخی کورمامش نشانک)
(افر وخته غنایتکدر)

— ۳۷ —

بند مخصوص

— اضافت تشبیه —

«اضافت بیانیه» انواعندن بریده اضافت تشبیهدر .

اضافت تشبیه مشبه بهک مشبهه اضافتندن عبارتدر . مثلاً
«کوکل» «کبه» به تشبیه ایدیلجک اولسه کوکل مشبهه کبه
مشبهه اوله جفتدن اسلوب فارسی اوزره «کبه دل» ، اسلوب
ترکی اوزره «کوکل کبه سی» دینلیر . ایکیسه «کبه کبی اولان
کوکل» دیمک اولور .

شوراسنی کال دقتله بللملدرکه هیچ بروقت اسلوب ترکی
اوزره جریان ایدن اضافات تشبیهده سائر بعض اضافتده اولدیغی
کمی مضاف الیهک آخرینه (ک) یاخود (نک) کتیریلر . مثلاً
«لسان» «قیلچ» بکره دیمک لازم کلچیه اسلوب فارسی اوزره
«تیغ زبان» دینلیر . بوتعیر ترکیبه «دیل قیلچی» دبه ترجمه او-
لور . «دیلک قیلچی» دینلیر من . «ساعرجشم» ک ترجمه سی «کوزک
قدحی» دکل ، «کوز قدحی» در . مقصد کوزی قدحه بکرتک ،
یعنی «قدح کبی اولان کوز» دیمک اولدیغسندن «کوزک قدحی»
دینلجک اولورسه اضافت لامیه صورتی آله جفی ، کوز دینلیر
شیمک ایسه قدحی اوله میه جفی جهته بیانی معناسز اولور .

لسانک اکثراً اشعارده جاوه کر اولان بوکوزل شیوه سی
اوتندن بری بده نظر دفته آتاشددر . اشعار اسلاف تتبع
ایدسه اضافت لامیه طرزنده (ک) یاخود (نک) ایله ایراد اولش بر
طاقم اضافات تشبیهیه تصادف اولتور . ازجه بیوکار مزندن بر
ذاته اسناد اولتان :

(زلفنک زنجیرینه بند ایلدی شام بی)

(قولغندن ایتمون آزاد الهم بی)

یاقی کوریلور . مقصد زلفه زنجیر اثباتی اولوب زلفی زنجیره
تشبیه اولدیغندن «زلفنک زنجیرینه» برینه «زلفی زنجیرینه» دینلک
واجب ایدی .

شیخ غالب :

(بر شعله سی وارک شمع جانک)

(فانوسنه صیغماز آتشانک)

— استطراد —

حضرت شیخ بونشیدهده تغیر املا مسامحه سنده دخی بو-
لنشدر . برنجی ، ایکنجی ، اوچجی مصراعرکی دردنجی مصر-
عکده کاف ایله یازلسی قاعدهیه موافقمیدر ؟ . . . « نشانک »
« نشانی » دن مخفف اولمق اوزره « نشان » صورتنده یازلمق
ایجاب ایدردی .

سائر بعض اسلاف دخی بویه مسامحه لرده بولنشدر . از
جه نورس قدیم بر غزل مشهورنده :

(ای ساکنان بزم وطن یاد ایدک کهی)

(غربت اسیری درد وبلا مبتلارک)

بیته ایراد آتشددر . «مبتلارک» ک «مبتلارین» شکلنده یازلسی
لازم کله جکی محتاج ایضاح دکادر .

رأی عاجزانه مزه کوره بوقیلدن اولان مسامحات ایچون
« ضرورت شعر » مدار جواز عد اولنما ایدر .

(انتهى)

اضافات تشبیهیه کاف ایله ایراد ایتک تقصیه سی مشاهیر
عصرک آتارندهده کوریه ییلور . رجائی زاده اکرم بک اقدینک
برخمش عاشقانه سندهکی :

(احتجاب ایتسه ک جگر ظلمده غم کوکلم کوزم)

(اتعاج ایتسه ک اولور برسوزوم کوکلم کوزم)

(مهرکک سلطاننه اولش حرم کوکلم کوزم)

(کولدر برسین آغلادیرسین دمبدم کوکلم کوزم)

(حاکم قابم مطاع چشم کرپانم میسین)

روحی بغدادینک بر سجاد نشین ریاکار حقنده کی :

(درمیش بکا کشف اولدی هب اسرار حقیقت)

(والله یا لاندیر سوزی بالله یا لاندیر)

کلامی ده انکار یاندن معدوددر .

سوق کلامده ایکی صورت واردر : یا مقتضای ظاهره موافق و یا مخالف اولور . برینه «مقتضای ظاهر اوزره سوق کلام» دیکرینه «خلاف مقتضای ظاهر اوزره سوق کلام» تعبیر اولنور . ایشته ابتدائیه تآکیدک ترکی . طلبیاتک استحساناً ، انکاریاتک وجوباً تآکید مقتضای ظاهر اوزره سوق کلام قییلندندر . فی الحقیقه ظاهر حاله نظرأ سوز بر خالی الذهنه ساه ده جه ، بر مترده قولتیجه ، بر منکره ده قوتلی سوبلنک اقتضا ایدر . فقط زمان اولورکه مقتضای ظاهر دن عدول اولتهرق خلاف مقتضای ظاهر اوزره اداره کلام ایدلک لازم کایر . بو حالده مثلاً عالم جاهل منزله سنه تنزیل اولنور . از جمله ارباب قلیدن اولدینی حالده بو صفیحه رعایت ایدلسی لازم کان آدابه مغایر بر حررکنده بولنان بر ذاته «ارباب قلدنسکر» . دینله جک اولسه خلاف مقتضای ظاهر اوزره سوق کلام ایدلش اولور . مخاطب کندینک ارباب قلدن اولدینی بیله جکی کبی بو خصوصک متکلیفه معلوم بولندینی ده بیله جکندن متکلمک مقصدی نه مخاطبه ارباب قلدن اولدینی بیلدرمک ، نه ده بو خصوصک کندیشیحه معلوم بولندینی آکالاتق اولیوب تنبیه دن عبارت اولوق لازم کایر .

میدان حره کیرمک اوزره بولنان ایکی دلاوردن برینک استعمال ایده جکی اسلحی کال اهتام ایله معایه اتمشه دیکرینک لطیفه بوللو تعریفده بولنسی اوزرینه «دوکونه کتپوروز» دیتی ده بوقیلندندر .

کلام مقتضای ظاهر دن زیاده خلاف مقتضای ظاهر اوزره سوق اولنور . بوراسی تصدیق ایچون مجاورانه دقت ایتک کافیدر . آشاغیده بو بحثه متعلق ایضاحات کله جکدر . کلامک کرک مقتضای ظاهر ، کرک خلاف مقتضای ظاهر اوزره سوقی ایجاب ایدن شی معیار معانی اولان مقتضای حالدر .

نمونه انتخاب

— ۲۰ —

خواجه فهم

بن سلیمان فهیم کاشور اشعارده

عرش بلقیس سخن شدی نشیندر بکا

بارجه سنه باقلسه بردن بره قصور سز کی کورینور سده دقت ایدیلنج «مهرک سلطاننه» اضافت تشبیه سنه کافک «حشو مفسد» قیلندن اولدینی کوریاور . «سلطان محبتکه» دیکه وزن مساعد اولماق جهتله اختیار اولنان بو تعبیر «مهرک سلطاننه» صورتده ایراد ایدلی ایدی .

اسلوب ترکی اوزره الک جوق اضافت تشبیه استعمال ایدن شاعر من فصولیدر . مشارالیهک طور مخصوصه لطافت و برن کیفیتلردن بری ده بوعد اولته بیلیر . بر قاج مثال ایراد ایدلم :

کوکل غم کونلرین تنها کچیرمه ایسنه برهمدم

(اجل خوابندن) افغانر چکوب مجنونی بیدار ایت

جان ایلدیکجه میل تماشای قامتک

(کوز روزن) سرشک روانم روان طوتار

دیمه فرهاد قانن دوکش آتجی (عشق شمشیری)

بنم کور قانلی یاشم کیم بوهم اول ماجرادندر

کرمه ای (کوکل قوشی) غافل فضای عشقده

کیم بو صحرانک کذرکاهنده جوق صیادی وار

(تن اوندن) رختکی جهد ایله ای جان طشره چک

آفت سیل سرشک بی قراره مدن صاقن

— اخطار —

مشار الیهک :

(جاکار کوسکده صائمک کیم آچوبدر تیغ عشق)

(کوکلک شهرینه مهرک کیرمکه دروازدر)

ییتنده کی «کوکلک شهرینه» تعبیری طوغری دکادر . «کوکلک

شهرینه» دینلک اقتضا ایدردی .

مکتب سلطانی درس لردن :

— ۱۷ —

مثلاً :

— توحیددن آیرلدم .

— برنفس توحیددن آیرلدم .

— برنفس توحیددن آیرلدم الله بر .

مصراعرلندن برنجیسی — تآکیددن خالی اولدینندن — ابتدائی

وطلییه ، ایکینجیسی — «برنفس» ایله مؤکد بولندینندن — طلی

وانکارییه ، اوچنجیسی — «برنفس» دن بشقه «الله بر» ایله ده

تآکید اولندینندن الکر انکارییه مثال اوله بیلیر .